

(žrtvujući pri tom neke literarne priloge i onako ukrasnog obilježja!) ili »svesci naše kršćanske sadašnjosti« za razliku od »Svesci KS« koji donose uglavnom inozemnu sadašnjost! U dosta obilatoj ponudi vjerskoga tiska (s obzirom na škrtost na koju smo bili navikli i još uvijek mali broj čitatelja!) treba usmjeravati naša glasila prema specifičnim područjima. Stoga u meni raste želja i nadalje da će CUS odabrati ekleziološko usmjerenje i postati forum za proučavanje i »navještanje« »tajne o Crkvi«, Crkve kao tajne-misterija. To bi nam bilo potrebno u ovom času našeg crkveno-domovinskog podneblja, i to ne prvenstveno za to što se mi susrećemo s Pravoslavnom crkvom i muslimanskom religijom, nego u prvom redu stoga što je samim nama katolicima potrebno bolje i svestranije upoznavanje Crkve.

Učestale kritike crkvenih struktura i ukazivanje na neka povijesna opterećenja ne mogu nikako poslužiti za potpunije shvaćanje Crkve. Sve to, naime, zamagljuje stvarnost i pravu veličinu Crkve koja neće izaći ljepša i evandeoskija ispod tog kirurškog zahvata kritike. Crkva će nam se tek onda pokazati u sjaju Zaručnice kad je s Kristom uzljubimo, kad je s vjerskom ljubavlju doživimo kao svoju majku, kako bi rekao Henri de Lubac. Nekoć se apologetika trudila da sve obrani i protumači, danas se povijesno-sociološka kritika trudi da sve odstrani, razgoliči, prikaže nevažnim, nedovoljno suvremenim, navezanim na protekla vremena. I kao što je apologetika davala malo mjesta stvarnoj apologiji, isto tako postoji opasnost da kritika uguši i nadomjesti koncilsku ekleziologiju koja je još u povojima — barem u nas u Hrvatskoj — a to bi bilo fatalno.*

* Doista, CRKVA U SVIJETU nije ekleziološki časopis, što nam se koji put prigovara, ili dobronamjerno konstatira. Koristim priliku da na to ukratko odgovorim. Iako smo svjesni da moramo često i ozbiljno obrađivati suvremenu teološko-ekleziološku problematiku, ne možemo se samo na to ograničiti. (Usp. *Prisutnost u duhu suradnje*, uvodnik u br. 1/1970.) Vi ste dobro zapazili da je CRKVA U SVIJETU »forum kršćanskog pogleda na svijet«. To ona upravo i želi biti. Smatram da nam je potrebna takva revija koja se bavi i pitanjima »izvan« Crkve.

Naslov našega časopisa, čini se, mnoge zbunjuje. Oni očekuju u CRKVI — samo o Crkvi. Naša je stara Crkva isto toliko egzistencijalna i ovozemaljska koliko i sakramentalna ili dogmatski određiva, toliko humana koliko i teološka, toliko ljudska koliko i čovjek za kojega je i ustanovljena...

Urednik

EKUMENIZAM DANAS

Sibe Zaninović

Pod gornjim naslovom je g. Juraj Kolarić objelodanio u br. 2-1970. *Crkve u svijetu* članak o ekumenizmu. U tom se članku govori o ekumenizmu u nas između dva rata i sada poslije rata. Već se u početku napominje da do

Drugog vatikanskog sabora kod katolika jedva možemo govoriti o ekumenizmu, jer da se čitava aktivnost Katoličke Crkve u pokušaju približavanja raznim Crkvama i vjerskim zajednicama svodila u prvom redu na pokušaje »unijačenja«; da su mnogi, a posebno pravoslavni, ta nastojanja katolika označavali kao konfesionalnu borbu Katoličke Crkve za svoje pozicije, gdje bi fizički slabiji, uz ostali danak, morali žrtvovati i svoje vjersko uvjerenje; da je katolički ekumenizam zapravo bio najobičniji prozelitizam koji su pravoslavni smatrali trikom za naivnjake.

O ekumenizmu u Hrvata između dva rata g. Kolarić ne nalazi ništa drugo što bi bilo vrijedno spomena, osim citata iz članka dra Matije Petlića u kojem je komentirao encikliku Pija XI *Mortalium Animos* i objelodanio u *Katoličkom listu* 79, 1928, br. 8, str. 94. Prema citatu g. Kolarića dr. Matija Petlić u tom članku između ostaloga piše: »U tom (ekumenskom) pokretu leži veoma teška zabluda, koja razara do dna temelje katolicizma... Za jedinstvo kršćana ne može se drugičije raditi, nego radeći na povratku svih odjeljenih u pravu Kristovu Crkvu, jer su oni nekoć od nje otpali«.

Za današnje stanje u nas katoličkih Hrvata pisac tvrdi da je ekumenski pokret još velika nepoznanica. Tvrdi, da među nama ima ne samo vjernika, nego i svećenika, koji se prestraše kada se samo izgovori riječ »ekumenizam«.

Pisac nadalje tvrdi da je u Srpskoj pravoslavnoj Crkvi bilo i da danas ima ljudi koji misle i djeluju ekumenski. Pa da, zbog toga, govoriti o ekumenizmu u Jugoslaviji znači govoriti o Srpskoj pravoslavnoj crkvi koja da je u toku povijesti igrala i danas igra važnu ulogu u ekumenskom pokretu.

Neću se upuštati u povijesni i sadašnji odnos Srpske pravoslavne Crkve prema ekumenizmu uopće, a posebno prema Katoličkoj Crkvi. Smatram da ispit savijesti u tom pogledu moraju učiniti sami pravoslavni.

Isto tako neću se detaljnije osvrtni na sadašnje stanje ekumenizma u nas katoličkih Hrvata; a ja ću se uglavnom osvrtni na neke činjenice koje su se u nas zbile između dva rata, u kojima sam aktivno sudjelovao.

Stručnjak koji se bavi ekumenizmom u nas, a uslijed toga i odnosima između katolika i pravoslavnih u Hrvatskoj i Jugoslaviji, morao bi poznavati kretanja koja su se u nas zbivala između dva rata u pravcu približavanja katolika i pravoslavnih, a koja nisu obilježja prozelitizma. Ta kretanja, iako se nisu nazivala ekumenskim, imala su mnoga obilježja prvog ekumenizma. I u Hrvata i u Slovenaca je postojao tzv. Apostolat sv. Ćirila i Metoda koji je težio za sjedinjenjem svih Slavena u jednoj Kristovoj Crkvi. Kad je poslije prvog svjetskog rata stvorena Jugoslavija, jedan broj hrvatskih i slovenskih katoličkih sveučilištaraca se upisao na beogradski univerzitet. Oni su najprije osnovali Katolički akademski klub »DAN« koji se kasnije pretvorio u akademsko društvo »Sv. Ćirila i Metodija«. To je društvo postavilo sebi za glavni zadatak djelovanje u smislu Ćirilo-Methodskog apostolata i širenje ideja tog apostolata. Kako su članovi toga društva shvaćali Ćirilo-Methodski apostolat dokazom su članci koji su o tome bili objavljeni u našoj katoličkoj štampi i to baš u Zagrebu. Meni je vrlo neugodno citirati sama sebe. Ali u interesu povijesne istine, zbog konstatacije da u Jugoslaviji uopće, a posebno u nas katoličkih Hrvata nije u pogledu ekumenizma sve stajalo onako kako to prikazuje g. Kolarić u citiranom svom članku, moram i sebe citirati uz napomenu da nisam bio jedini koji je mislio onako kako sam ja pisao.

U »LUČI«, glasilu Katoličkog đlaštva od 20. lipnja 1923., god. XVIII, br. 9. i 10. na strani 183—185 objelodanio sam, dok sam još bio cand. jur., članak pod naslovom: »Ćirilo-Methodska akcija«. U tom se članku nalazio i sljedeći pasus: »Mi bismo svoju apostolsku misiju zanemarili kada ne bismo učinili sve ono što možemo učiniti, da se vjerski život među našom pravoslavnom braćom probudi i da se popne na visoki stepen. Danas misliti o nekom direktnom radu za uniju crkava mislim, da bi bilo više nego neozbiljno i držim, da bi više doprinjelo razdoru nego slozi. Stoga treba da pomognemo svaku

akciju među pravoslavnima koja ide za probuđenjem vjerskog života i vjerske svijesti uopće. To je, ako ne direktni, a ono indirektni put oko zblizavanja unije dviju tako bliskih kršćanskih crkava.«

God. 1929. katoličko akademsko društvo »Sv. Ćirila i Metodija« u Beogradu je slavilo 10-godišnjicu opstanka. Tom prigodom je u Zagrebu u tiskari Narodne prosvjete izdalo *Almanah Jugoslavenskog kat. akademskog društva sv. Ćirila i Metodija na Beogradskom sveučilištu, MCMXIX — MCMXXIX*. U tom su *Almanahu* objavljena dva moja članka i to: *Deset godina Jugosl. akademskog društva sv. Ćirila i Metodija* (str. 7-12) i *Ćirilo-Methodske ideje* (str. 50—54).

Članak pod naslovom *Ćirilo-Methodske ideje* je zapravo predavanje održano prilikom proslave 1100-godišnjice rođenja sv. Ćirila na svečanoj akademiji u velikoj dvorani Kolarčevog univerziteta u Beogradu. Usput napominjem, da su ta dva moja članka poslužila dru Viktoru Novaku da me uvrsti u svoju famoznu knjigu *Magnum crimen*. U prvom se članku (na str. 12) govori o pojavama u kulturnom životu pravoslavnih Srba koji pokazuju »da se i među našom istočnom braćom budi osjećaj potrebe moralnog preporoda, a ujedno svijest da moralni preporod bez religioznog preporoda nije moguć...« Zatim se nastavlja: »Sve ovo nam daje naslućivati, da u religioznom životu naše istočne braće nastupa nova era. Toj se pojavi od srca radujemo i iskreno želimo, da ova pojava i jačanje prave kršćanske misli u masama pravoslavnih vjernika nas može samo veseliti.«

»Ako se naša predviđanja ostvare, onda za društvo »Sv. Ćirila i Metodija« nastaje novo doba rada. Naše ekonomsko društvo u Beogradu bi u tom slučaju moglo postati nekakva kopča, koja će održavati vezu prijateljstva, ljubavi i nužne suradnje između katoličkog i pravoslavnog pokreta. Ideja, Ćirilo-Methodska, koju naše društvo ima za svoj cilj, postat će zlatni lanac koji će spajati religiozne i kulturne pokrete naših dviju Crkava, da jedni radeći na jednoj, a drugi na drugoj strani, uvijek budemo imali pred očima zajednički cilj i jedinstvo. Na taj će način Ćirilo-Methodska ideja postati idejom vodičjom naših krajeva od Triglava do Soluna. Ta će ideja ukloniti netrpeljivost, intoleranciju, prozelitizam i sve nas ujediniti u ljubavi.«

U članku »*Ćirilo-Methodske ideje*« (na str. 54) nalazi se ovaj pasus: »Naći će se po koji sumnjivac, pa će se pitati, je li moguće raditi na polju kulturnog zblizanja i duhovnog jedinstva u narodu koji pripada dvjema Crkvama. Ćirilo-Methodska ideja je predviđala tu poteškoću, ona radi toga ide putem kojim se ona može izbjeći. *Ćirilo-Methodska ideja prelazi preko pitanja, koja nas razdvajaju i ističe ona pitanja, koja nas spajaju. Ćirilo-Methodska akcija nije prozelitička, nije agresivna, njezin se rad temelji na međusobnoj snošljivosti, na međusobnom poštivanju, osobito pak na istini i ljubavi, ta dva osnova kršćanskoga principa. Ćirilo-Methodska ideja može radi toga oko svoje zastave okupiti sve nas bez razlike, pripadali mi Istočnoj ili Zapadnoj crkvi. Praktična moralna načela, koja reguliraju kulturni život, ista su, imaju zajednički izvor i kod istočne i kod zapadne crkve. Temeljno načelo istine i ljubavi zajedno je istočnjacima i zapadnjacima.*« (U originalu nije bilo podcrtaavanja).

Tako su, na opisani način, naši katolički akademiciari u Beogradu shvaćali Ćirilo-Methodski apostolat u ono doba, za koje G. Kolarić tvrdi da nikakva ekumenskog shvaćanja u nas katoličkih Hrvata nije bilo, nego da je postojao najobičniji prozelitizam. Međutim, akciju za zblizavanje među razjedinjenim kršćanima nisu na gore opisani način shvaćali samo hrvatski i slovenski katolički akademiciari okupljeni u svomu akademskom društvu »Sv. Ćirila i Metodija« u Beogradu. Citirani su članci objavljeni u Zagrebu, i u hrvatskom katoličkom tisku nije došlo ni do kakvih nepovoljnih reakcija na te članke. Znači da takvo shvaćanje ekumenskog rada (Ćirilo-Methodski apostolat je bio izraz ekumenske reakcije) nije bilo strano hrvatskim katolicima, bar ne u onom krugu hrvatskih katolika do kojih su dopirale edicije u kojima su ti članci objavljavani. A to je bio krug onih hrvatskih katolika koji je pripadao Mahničevom katoličkom pokretu.

Za današnje stanje ekumenskog pokreta u nas ne može se kriviti samo nas hrvatske katolike. Meni su osobno poznate neke smjele inicijative koje su od nas dolazile, ali koje na drugoj strani nisu našle odjeka. Ne bi se smjelo zaboraviti da u nas postoje specifične zapreke za promicanje ekumenizma, ali uklanjanje tih zapreka ne zavisi od hrvatskih katolika. Mislim da ne bismo smjeli biti neobjektivni prema sebi i tako u svojoj naivnosti pružati podršku onima koji po čitavom svijetu šire neistinu, da smo, naime, mi katolički Hrvati jedini i isključivi krivci za loše stanje ekumenizma u nas. Takvo nas stanje ipak ne rješava obveze da sazrijevamo u pravom ekumenskom duhu ne očekujući možda da nam i plodovi odmah sazre.

TJESKOBA PRED VELIČINOM

Stipe Vuković

Pozdravljajući u *Crkvi u svijetu* novi odjeljak »Razgovori«, želio bih se osvrnuti na članak g. Ede Marinkovića koji ste objavili u broju 3/1970. vaše cijenjene revije.

Odmah napominjem da se vrlo teško probijam kroz šumu stranih riječi kojima se Marinković služi. No, kaže se da jaka volja svladava sve poteškoće te vjerujem da ću iza brojnih i bujnih »izama« moći otkriti glavnu misao i na nju se osvrnuti.

Sažeto rečeno, Edo Marinković stoji na stajalištu da je prava istina samo ono što čovjek kao jedinka prihvaća i doživljava. Odbacuje, čini se, svaku ideologiju, pa i kršćansku (iako se ubraja među kršćane!) i smatra da ima onoliko istina koliko i ljudi koji misle (sic!). No, budući da sam prihvatio dijalog koji me obvezuje da poštujem tuđe mišljenje, ja ću samo navesti nekoliko misli g. Marinkovića koje su posebno privukle moju pozornost i zatim dodati svoje mišljenje, odnosno osvrst.

»Osjećala se«, kaže Marinković, »potreba trijeznog, promišljenog, ali onda rezolutnog zahvata u formulaciji vjerskih istina...« Ja bih ovdje primijetio da se osjećala jaka potreba da kršćani svoje vjerske istine počnu otvorno sprovoditi u život ali, kako za to nisu dovoljno jaki, pošli su linijom manjeg otpora tražeći »zahvat« u formulaciji vjerskih istina. Marinković nastavlja: »Ne smijemo zaboraviti da se dimenzija čovječnosti i bratstva u suvremenom svijetu razvija ponajčešće mimo, a katkada i protiv nekih ustaljenih forma kršćanstva«. To, po mom mišljenju, jednostavno nije istina. Ne postoji, naime, takva dimenzija čovječnosti i bratstva koja bi mimoilazila ili nadilazila kršćansku postavku: »Budite savršeni kao što je savršen vaš Otac nebeski!« Možda je Edo Marinković mislio na ustaljene »forme« kršćana. U tom slučaju ima pravo, ali treba razlikovati kršćanstvo kao Božji zakon življenja od slabih i često zlih ljudi koji se nazivaju kršćanima. »Uzveličavanje prirodnoga je«, kaže dalje Marinković. »dio ideologije koja zaštićuje neprirodno društvo u njegovoj borbi za slobodu. U nekim nazadnim predjelima Zemlje, prirodno' je da crna rasa bude inferiorna bijeloj i da psi žderu onoga tko zaostaje, jer je business business.« Međutim, svaka ljudska sloboda koja ne bi poštovala prirodne ili Božje zakone usađene u ljudsku narav, ne bi vodila oslobođenju društva, nego bi mu nametala strašne okove strasti čovjeka-zvijeri. Isto je tako neumjesno govoriti o potčinjenosti rasa i slabijima »koje psi žderu« u kontekstu kršćanske ideologije koja je izjednačila sve rase i ljude davno prije nego je čovječanstvo sazrelo da te veličanstvene misli oživotvori.

»Međutim, stoji i to«, kaže autor, »da je teže imati posla s ljudima koji su uvjereni da istinu zastupaju' nego s onima koji je proživljavaju.« To je vrlo nespretno oblikovana misao. Ne može čovjek istinu zastupati ako je ne proživljava, niti je može proživljavati ako je ne zastupa. Bilo bi to samo lažno zastupanje i lažno proživljavanje, a laž je suprotna istini — zar ne?